

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9So/1/2014
Identifikačné číslo spisu:	7013201086
Dátum vydania rozhodnutia:	29.04.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:7013201086.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Zdenky Reisenauerovej v právnej veci navrhovateľa X., bytom I., zastúpeného JUDr. Jozefom Širotníkom, advokátom so sídlom M. R. Štefánika č. 3197/32, Trebišov, proti odporkyni Sociálnej poisťovni, ústrediu v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8, o povinnosti vrátiť neprávom vyplatený starobný dôchodok, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 16. októbra 2013, č. k. 3Sd/54/2013-37, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 16. októbra 2013, č. k. 3Sd/54/2013-37 m e n í tak, že rozhodnutie odporkyne číslo XXX XXX XXXX X z 27. júna 2013 v spojení s rozhodnutím číslo XXX XXX XXXX X zo 17. septembra 2013 z r u š u j e a vracia odporkyni na ďalšie konanie.

Navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd rozsudkom zo 16. októbra 2013, č. k. 3Sd/54/2013-37, potvrdil rozhodnutie odporkyne číslo XXX XXX XXXX 0 z 27. júna 2013 v spojení s rozhodnutím číslo XXX XXX XXXX X zo 17. septembra 2013, ktorými podľa § 107 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“) a § 259 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) rozhodla o povinnosti navrhovateľa vrátiť neprávom vyplatený starobný dôchodok v celkovej sume 16 237,50 € (za obdobie od 01.mája 1997 do 31.decembra 2003) do 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že krajský súd napadnuté rozhodnutie považoval za zákonné. Mal za preukázané, že navrhovateľ si nesplnil ohlasovaciu povinnosť o skutočnostiach rozhodných pre trvanie nároku na dávku a jej výplatu, v danom prípade na výplatu a poberanie starobného dôchodku. Navrhovateľ v žiadosti o starobný dôchodok z 24. januára 1994 uviedol, že pracovný pomer skončil 30. decembra 1993 a po priznaní dôchodku nebude ďalej pracovať. Starobný dôchodok mu bol priznaný od 31. decembra 1993. Od 1. mája 1996 vykonával činnosť likvidátora Semenárskeho štátneho majetku Somotor, š. p. v likvidácii, do ktorej bol vymenovaný Ministrom pôdohospodárstva Slovenskej republiky

dňa 22. apríla 1996 č. 208/1996-100 a od roku 1997 do januára 2005 opätovne žiadal o súhlas s predĺžením termínu ukončenia likvidácie; súhlas mu bol vždy oznámený písomne. Krajský súd poukázal na ustanovenia § 8 ods. 1 a § 6 ods. 1 zákona č. 100/1988 a § 27 ods. 4 zákona č. 65/1965 Zb. Zákonníka práce, účinného v čase vymenovania navrhovateľa do funkcie likvidátora, resp. § 252 ods. 1 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce, podľa ktorého pracovné pomery, ktoré boli založené voľbou alebo vymenovaním podľa § 27 ods. 3 až 5 Zákonníka práce pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa považujú za pracovné pomery vzniknuté pracovnou zmluvou podľa tohto zákona. Krajský súd dospel k záveru, že pracovný pomer navrhovateľa, ktorý bol založený vymenovaním na dobu neurčitú, sa skončil ku dňu 12. októbra 2005, t. j. ku dňu výmazu SŠM Somotor š. p. v likvidácii z obchodného registra a týmto dňom bol navrhovateľ aj odhlásený z poistenia. Keďže navrhovateľ tieto skutočnosti odporkyni v lehote 8 dní neoznámil, nesplnil si tým ohlasovaciu povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 106 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., čo malo následok vznik zodpovednosti za preplatok na starobnom dôchodku. Z uvedených dôvodov rozhodnutia odporkyne potvrdil.

Proti rozsudku krajského súdu podal včas odvolanie navrhovateľ. Namietal, že krajský súd napadnutým rozsudkom dňa 16. októbra 2013 okrem rozhodnutia odporkyne z 27. júna 2013 rozhodol aj o jej rozhodnutí zo 17. septembra 2013, hoci navrhovateľovi ešte neuplynula lehota na podanie odvolania voči tomuto rozhodnutiu (lehota uplynula až dňa 21. októbra 2013 a návrh na preskúmanie rozhodnutia zo 17. septembra 2013 navrhovateľ podal na Krajskom súde v Košiciach dňa 21. októbra 2013). Preskúmaním rozhodnutia odporkyne zo 17. septembra 2013 v konaní vedenom pod č. k. 3Sd/57/2013 mu bola krajským súdom odňatá možnosť konať vo veci rozhodnutia zo 17. septembra 2013. Nesúhlasil s odôvodnením rozhodnutia odporkyne, podľa ktorého v jeho menovacom dekrete a v rozhodnutí Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky dňa 23. apríla 1996 nebol uvedený termín ukončenia likvidácie. Podľa jeho názoru je v rozhodnutí ministerstva uvedený deň ukončenia likvidácie najneskôr do 31.12.1996. Namietal tiež, že odporkyňa sa o skutočnosti, ktorá by odôvodňovala vrátenie neprávom vyplatenej dávky dozvedela už dňa 26. februára 2002 a prvýkrát uplatnila vrátenie vyplatenej dávky rozhodnutím zo 7. októbra 2005, teda po lehote troch rokov, a nie ako uvádza odporkyňa, že sa o rozhodnej skutočnosti dozvedela až 15. decembra 2004.

Odporkyňa navrhla rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdiť s tým, že navrhovateľ vykonával zamestnanie v období od 1. mája 1997 do 31. decembra 2003, t. j. dlhšie ako jeden rok. O tejto skutočnosti sa dozvedela až dňa 15. decembra 2005 z oznámenia pobočky Sociálnej poisťovne Trebišov o nesplnení oznamovacej povinnosti zamestnávateľa a nárok na vrátenie dávky poskytnutej neprávom si uplatnila v lehote troch rokov odo dňa, kedy sa o rozhodnej skutočnosti dozvedela.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa (§ 10 ods. 2 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa je potrebné vyhovieť.

Odvolací súd nepovažoval za dôvodnú námietku navrhovateľa, že preskúmaním rozhodnutia zo 17. septembra 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 3Sd/57/2013 mu bola krajským súdom odňatá možnosť konať vo veci tohto rozhodnutia. Rozhodnutím zo 17. septembra 2013 bolo zmenené preskúmané rozhodnutie odporkyne z 27. júna 2013 a je povinnosťou súdu preskúmať všetky existujúce rozhodnutia vydané v jednom správnom konaní o tej istej veci. Zo zápisnice z pojednávania na Krajskom súde v Košiciach zo dňa 16. októbra 2013 odvolací súd zistil, že zástupca navrhovateľa namietal aj správnosť zmenového rozhodnutia, ale nežiadal o odročenie pojednávania z dôvodu neuplynutia lehoty na podanie opravného prostriedku (vo svojom vyjadrení navrhol zrušiť a vrátiť odporkyni na ďalšie konanie rozhodnutie odporkyne z 27. júna 2013 v spojení s rozhodnutím zo 17. septembra 2013). Neobstojí ani námietka navrhovateľa, že jeho zástupca bol splnomocnený na zastupovanie len vo veci preskúmania rozhodnutia odporkyne z 27. júna 2013, pretože z plnomocenstva zo dňa 31. júla 2013, založeného v spisovom materiáli jednoznačne vyplýva, že S. bol navrhovateľom splnomocnený na zastupovanie vo veci č.k. 3Sd/54/2013, vedenej na Krajskom súde v Košiciach do skončenia veci a toto splnomocnenie nie je možné obmedziť.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne z 27. júna 2013 v spojení so zmenovým rozhodnutím (v znení rozhodnutia) zo 17. septembra 2013 o povinnosti navrhovateľa vrátiť neprávom vyplatenú sumu na starobnom dôchodku navrhovateľa podľa § 98 ods. 1 a § 107 ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení a podľa § 259 ods. 1 zákona o sociálnom poistení za obdobie od 1. mája 1997 do 1. decembra 2003 v sume 16 237,50 € z dôvodu, že neohlásením vstupu navrhovateľa do

zamestnania s dobou zamestnania dohodnutou na dobu neurčitú zaviniť vznik preplatku na dávku.

V zmysle § 106 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov príjemca dávky je povinný písomne ohlásiť príslušnému orgánu sociálneho zabezpečenia do ôsmich dní zmeny v skutočnostiach rozhodných pre trvanie nároku na dávku, jej výšku a výplatu.

Podľa § 107 ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení príjemca dávky, ktorý nesplnil niektorú jemu uloženú povinnosť, prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej výmere, ako patrila, alebo vedome inak spôsobil, že dávka alebo jej časť sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej výmere, ako patrila, je povinný vrátiť dávku alebo jej časť odo dňa, od ktorého nepatrila vôbec alebo v poskytovanej výške; to platí najmä vtedy, keď nesplnil ohlasovaciu povinnosť, dávku vylákal alebo zamlčal niektorú rozhodnú skutočnosť.

Tvrdenie navrhovateľa, že odporkyňa vedela o skutočnosti, ktorá by odôvodňovala vrátenie neprávom vyplatenej dávky, už dňa 26. februára 2002, nie je dôvodné. Povinnosťou navrhovateľa bolo oznámiť rozhodné skutočnosti, teda aj vymenovanie do funkcie likvidátora príslušnému orgánu sociálneho zabezpečenia, to znamená Sociálnej poisťovni, ústrediu Bratislava ako orgánu, ktorý mu starobný dôchodok vyplácal a ako jediný bol oprávnený posudzovať a rozhodovať o trvaní nároku na výplatu starobného dôchodku (§ 9 ods.1 písm. b/ zákona č.274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni). Takéto oznámenie príslušnému orgánu nie je možné nahradiť tým, že navrhovateľ oznámil určité skutočnosti (mesačný výkaz poistného na nemocenské poistenie za mesiac januára 2002) vecne nepríslušnej pobočke Sociálnej poisťovne v Trebišove.

Je zrejmé, že navrhovateľ si nesplnil povinnosť uloženú mu zákonom a v stanovenej lehote neohlásil odporkyni, že bol vymenovaný do funkcie likvidátora ako rozhodnú skutočnosť pre trvanie nároku na výplatu starobného dôchodku. Odporkyňa sa o tejto skutočnosti dozvedela až z oznámenia pobočky Trebišov o nesplnení oznamovacej povinnosti zamestnávateľa, ktoré jej bolo doručené dňa 15.decembra 2004.

Podľa § 107 ods. 3 zákona o sociálnom zabezpečení nárok na vrátenie dávky poskytnutej neprávom alebo v nesprávnej výške zaniká uplynutím troch rokov odo dňa, keď orgán sociálneho zabezpečenia túto skutočnosť zistil, najneskôr však uplynutím desiatich rokov odo dňa, za ktorý sa dávka vyplatila. Tieto lehoty neplynú počas konania o opravnom prostriedku, výkonu rozhodnutia, alebo ak sa na úhradu preplatku vykonávajú zrážky z dávky.

Podľa §250l ods. 1 O.s.p. sa podľa ustanovení piatej časti tretej hlavy O.s.p. postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov.

Podľa § 250m ods. 1 a 2 O.s.p. konanie sa začína na návrh, ktorým je opravný prostriedok proti rozhodnutiu správneho orgánu. Návrh sa podáva na príslušnom súde v lehote tridsiatich dní od doručenia rozhodnutia, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje niečo iné. Návrh je podaný včas aj vtedy, ak bol podaný v lehote na orgáne, ktorý vydal rozhodnutie. Ak rozhodnutie neobsahuje poučenie o opravnom prostriedku alebo ak obsahuje nesprávne poučenie, možno ho napadnúť do šiestich mesiacov od jeho doručenia.

Odporkyňa po prvý krát rozhodla o uložení povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú sumu na starobnom dôchodku rozhodnutím zo 7. októbra 2005, doručeným navrhovateľovi dňa 1. decembra 2005. Opravný prostriedok navrhovateľa proti tomuto rozhodnutiu bol doručený Krajskému súdu v Košiciach dňa 2. januára 2006 a rozhodnutie bolo spolu so zmenovým rozhodnutím z 26. júna 2006 zrušené rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Sd/1/2006-35 zo dňa 18. marca 2008, ktorý bol odporkyni doručený dňa 25. apríla 2008 a vec bola vrátená odporkyni na ďalšie konanie. Lehota podľa § 107 ods. 3 zákona o sociálnom zabezpečení neplynula od 2. januára 2006 do 25. apríla 2008.

Rozhodnutím z 11. januára 2010 odporkyňa opätovne rozhodla o uložení povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú sumu na starobnom dôchodku navrhovateľa a opravný prostriedok proti tomuto rozhodnutiu

navrhovateľ podal dňa 23. februára 2010. Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 2Sd/11/2010-78 zo dňa 17. mája 2011 bolo rozhodnutie odporkyne z 11. januára 2010 zrušené a vec jej vrátená na ďalšie konanie. Na odvolanie odporkyne Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo dňa 31. októbra 2012, sp. zn. 9So/137/2011 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Rozsudok najvyššieho súdu bol odporkyni doručený dňa 13. marca 2013, kedy aj nadobudol aj právoplatnosť. Lehota podľa § 107 ods. 3 zákona o sociálnom zabezpečení neplynula od 23. februára 2010 do 13. marca 2013.

Rozhodnutie preskúmané v tomto konaní odporkyňa vydala dňa 27. júna 2013 a navrhovateľ proti nemu podal opravný prostriedok dňa 31. júla 2013.

Z uvedeného vyplýva, že prekluzívna trojročná lehota plynula od 16.12.2004 do 01.01.2006 (381 dní), ďalej od 26.04.2008 do 22.02.2010 (667 dní) a od 14.03.2010 do 30.07.2013(138 dní), to je spolu 1186 dní, čo je viac ako tri roky (3 roky a 91 dní).

Preklúzia znamená zánik práva uplynutím prepadnej lehoty, t. j. lehoty výslovne ustanovenej zákonom, v danom prípade trojročnej lehoty na uplatnenie nároku na vrátenie dávky poskytnutej neprávom alebo v nesprávnej výške (§ 107 ods.3 zákona o sociálnom zabezpečení). Súd je povinný prihliadať na preklúziu z úradnej povinnosti (ex offi).

Keďže lehota podľa § 107ods. 3 zákona o sociálnom zabezpečení neplynú počas konania o opravnom prostriedku preskúmané rozhodnutie odporkyne z 27. júna 2013 bolo vydané v lehote 3 rokov a 91 dní odo dňa keď sa odporkyňa dozvedela o rozhodnej skutočnosti (15.12.2004), takže nárok odporkyne na vrátenie dávky poskytnutej neprávom zanikol predtým dňom vydania preskúmaného rozhodnutia z 27.júna 2013, ako aj následného rozhodnutia o zmene zo 17.septembra 2013.

Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods.3 v spojení s § 246c ods.1, § 221 ods. 2 a § 250j ods. 2 písm. e) O.s.p. zmenil, rozhodnutie odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

O náhrade trov konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1, § 250k ods. 1 a § 151 ods.2 O.s.p. úspešnému žalobcovi nepriznal náhradu trov, lebo jeho právny zástupca výšku trov v zákonnej lehote nevyčíslil.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.